

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ГАЗУ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Інституту газу НАН України,
доктор технічних наук, професор,
чл.-кор. НАН України

Г.В. Жук
14.08.2025 р.

СХВАЛЕНО

рішенням Вченої ради
Інституту газу НАН України
протокол №9
«14» серпня 2025 р.

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ
Інституту газу Національної академії наук України**

Київ – 2025 р.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про академічну доброчесність наукових, науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти третього рівня Інститут газу НАН України (далі – Положення) розроблено з урахуванням вимог Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науковотехнічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу»; Постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів», Статуту Інституту газу НАН України (далі – Інститут), інших нормативно-правових актів.

1.2. Це Положення визначає основні вимоги щодо дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу та наукової (творчої) діяльності Інституту під час навчання, викладання, здійснення наукових досліджень. Згідно ст. 42 Закону України «Про освіту», академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

1.3. Положення спрямоване на забезпечення довіри до результатів навчання та наукових (творчих) досягнень учасників освітнього процесу на основі дотримання принципів і норм професійної етичної поведінки, високих стандартів в освітньому процесі та науковій (творчій) діяльності Інституту, запобігання порушенням академічної доброчесності.

2. ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

2.1. Система забезпечення академічної доброчесності, запобігання та виявлення академічного плагіату є невід’ємною складовою внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти третього рівня і включає в себе:

- 1) заходи, спрямовані на ознайомлення учасників освітнього процесу із поняттями та вимогами академічної доброчесності;
- 2) підписання декларацій про академічну доброчесність учасниками
- 3) освітнього процесу;
- 4) виявлення порушень академічної доброчесності учасниками освітнього процесу;
- 5) порядок прийняття рішень і вжиття відповідних заходів, передбачених за порушення вимог академічної доброчесності.

2.2. Дотримання академічної доброчесності науковими та науково-педагогічними працівниками Інституту передбачає:

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- надання достовірної інформації про методи, методики і результати досліджень, використані джерела та власну освітню і наукову діяльність;

- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти третього рівня;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти третього рівня.

2.3. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти третього рівня передбачає:

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної, наукової, творчої діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації;
- самостійне виконання завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання.

3. ЗАПОБІГАННЯ ПОРУШЕННЯМ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

3.1. Інститут вживає заходів для ознайомлення здобувачів вищої освіти третього рівня з поняттями та вимогами академічної доброчесності шляхом включення відповідного матеріалу до програм навчальних дисциплін, проведення окремих лекцій, семінарів, тренінгів, індивідуальних консультацій тощо.

3.2. Особи, які набули статус здобувачів освіти третього рівня, та нові працівники Інституту беруть на себе зобов'язання дотримуватись академічної доброчесності та упродовж двох місяців з моменту зарахування на навчання / прийняття на роботу підписують Декларацію про академічну доброчесність (Додатки 1, 2).

3.3. Підписавши Декларацію про академічну доброчесність, учасник освітнього процесу підтверджує, що він ознайомлений з цим Положенням.

3.4. Запобігання академічному плагіату у кваліфікаційних роботах, наукових дослідженнях, дисертаціях, публікаціях учасників освітнього процесу полягає у здійсненні технічної перевірки за допомогою спеціалізованих програмних засобів, що використовуються в Інституті, та експертної оцінки щодо відсутності/наявності академічного плагіату.

3.4.1. Проходження автоматизованої перевірки кваліфікаційних робіт аспірантів Інституту контролюють відповідальні особи, затверджені в структурних підрозділах Інституту (наукових відділах).

3.4.2. Проходження обов'язкової автоматизованої перевірки дисертацій аспірантів Інституту контролюють наукові керівники аспірантів; завідувачі відділів та рецензенти (експерти), відповідальні за проведення попередніх експертиз дисертацій та підготовку висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертацій; голова та Вчений секретар спеціалізованої вченої ради Інституту.

3.4.3. Проходження обов'язкової автоматизованої перевірки наукових, навчально-методичних праць тощо, які рекомендуються до друку/оприлюднення в

мережі Інтернет, контролюють завідувачі відділів, голова та секретар Вченої ради Інституту, Голова та секретар Ради молодих учених.

3.4.4. Проходження автоматизованої перевірки наукових періодичних видань Інституту (друкованих та електронних) контролюють головні редактори / відповідальні секретарі видань.

3.5. Заходами з попередження академічної доброчесності є проведення навчально-освітніх занять для учасників освітнього процесу щодо дотримання норм законодавства України про авторське право і суміжні права, правил цитування джерел інформації у разі використання оприлюднених ідей, розробок, тверджень, відомостей при підготовці наукової (творчої) продукції, об'єктивного оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Інституту тощо.

4. ПОРУШЕННЯ ВИМОГ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

4.1. Згідно ст. 42 Закону України «Про освіту» Порухенням академічної доброчесності вважається:

академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

5. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

5.1. Учасники освітньо-наукового процесу Інституту несуть відповідальність за порушення академічної доброчесності відповідно до вимог законодавства України.

5.2. Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності, до якої можуть бути притягнені наукові, науково-педагогічні працівники Інституту, може набувати таких форм:

- попередження;
- відмова в присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;
- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів (зокрема Вченої ради Інституту, спеціалізованих вчених рад Інституту) чи займати визначені законом посади;
- позбавлення можливості здійснювати наукове керівництво аспірантами/ наукове консультування докторантів;
- позбавлення можливості викладати дисципліни навчального плану підготовки докторів філософії.

5.3. Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності, до якої можуть бути притягнені здобувачі вищої освіти третього рівня, може набувати таких форм:

- попередження;
- повторне проходження оцінювання (проміжного та підсумкового контролю);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньо-наукової програми;
- відмова у призначенні академічної стипендії;
- відрахування з аспірантури Інституту;
- відмова у наданні позитивного висновку про наукову новизну,
- теоретичне та практичне значення результатів дисертації;
- зняття дисертації з розгляду спеціалізованою вченою радою Інституту незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту.

5.4. Контроль і відповідальність за дотримання норм академічної доброчесності здійснює уповноважений за дотримання академічної доброчесності в Інституті, який призначається наказом директора Інституту на поточний навчальний рік на його початку.

5.5. У разі виявлення факти порушення норм академічної доброчесності науковим, науково-педагогічним працівником уповноважений за дотримання академічної доброчесності в Інституті подає доповідну на ім'я директора Інституту.

5.6. Контроль і відповідальність за дотримання норм академічної доброчесності авторами публікацій у наукових періодичних виданнях Інституту здійснюють головні редактори, заступники головних редакторів та відповідальні секретарі видань. Виявлення порушення академічної доброчесності у поданих публікаціях є підставою для відмови у друку.

5.7. Контроль за дотриманням норм академічної доброчесності здобувачем вищої освіти третього рівня при виконанні завдань поточного (підсумкового) контролю чи під час атестації здійснює викладач/екзаменаційна комісія.

5.8. У разі виявлення факту порушення академічної доброчесності при виконанні завдань поточного (підсумкового) контролю викладач зобов'язаний повідомити (у формі письмової заяви) про зазначений факт порушення відповідального за дотримання академічної доброчесності в Інституті, призначеного наказом директора Інституту.

5.9. У разі встановлення екзаменаційною комісією факту порушення академічної доброчесності під час проходження атестації здобувачем вищої освіти третього рівня складається відповідний протокол із рішенням про незадовільну оцінку аспіранта ("F" за шкалою ECTS).

5.10. Контроль за дотриманням норм академічної доброчесності здобувачем вищої освіти при написанні ним дисертаційних робіт, наукових та ін. статей здійснює його науковий керівник. У разі виявлення факту порушення академічної доброчесності науковий керівник зобов'язаний повідомити (у формі письмової заяви) про зазначений факт порушення відповідального за дотримання академічної доброчесності в Інституті, призначеного наказом директора Інституту.

5.11. Контроль за дотриманням норм академічної доброчесності здобувачем вищої освіти при попередній експертизі дисертації та підготовці висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здійснюють завідувач відділу, де здійснюється попередня експертиза, та рецензенти (експерти). У разі виявлення факту порушення академічної доброчесності завідувач відділу та рецензенти (експерти) зобов'язані повідомити (у формі письмової заяви) про зазначений факт порушення відповідального за дотримання академічної доброчесності в Інституті, призначеного наказом директора Інституту, наукового керівника аспіранта та директора Інституту. Така дисертація не рекомендується до захисту, на неї надається негативний висновок.

5.12. За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти третього рівня можуть бути притягнені до академічної відповідальності до захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді. Виявлення спеціалізованою вченою радою порушення академічної доброчесності в дисертації та/або наукових публікаціях, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, є підставою для відмови в присудженні ступеня доктора філософії без права її повторного захисту.

5.13. Виявлення академічного плагіату в захищеній дисертації є підставою для позбавлення на два роки наукового керівника права участі у підготовці здобувачів, позбавлення голови та членів спеціалізованої вченої ради на два роки права участі в атестації здобувачів.

5.14. Здобувач має право ознайомитися з узагальненим висновком МОН після прийняття МОН рішення про скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії. Копія такого висновку надається здобувачу на його прохання в місячний строк.

5.15. Якщо рішення спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії скасовано МОН у зв'язку з порушенням вимог до дисертації та наукових публікацій, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, така дисертація може бути подана до захисту здобувачем повторно після її

доопрацювання не раніше ніж через рік з дати прийняття рішення про скасування такого рішення спеціалізованої вченої ради.

5.16. Якщо рішення спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії скасовано МОН у зв'язку з порушенням академічної доброчесності в дисертації та/або наукових публікаціях, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, така дисертація не може повторно подаватися до захисту.

6. ПОРЯДОК ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

6.1. У випадку виявлення порушення академічної доброчесності в письмових роботах, публікаціях, під час поточного або підсумкового контролю чи атестації на підставі повідомлення особи, відповідальної за дотримання принципів доброчесності у відповідному структурному підрозділі, інформує про такий факт (в письмовій формі) завідувача відділу, де здійснюється підготовка здобувача вищої освіти третього рівня (аспіранта), уповноваженого за дотримання академічної доброчесності в Інституті та директора інституту.

6.2. Протягом 10 днів з моменту подання інформації про факт порушення академічної доброчесності науковим, науково-педагогічним працівником наказом директора створюється комісія з розгляду цього факту. До складу комісії входять завідувачі відділів, директор Інституту, заступник директора Інституту з наукової роботи, учений секретар Інституту, представник органу самоврядування (профспілки) та кілька провідних учених – членів Вченої ради Інституту.

6.3. Протягом 10 днів з моменту подання інформації про факт порушення академічної доброчесності здобувачем вищої освіти третього рівня наказом директора створюється комісія з розгляду цього факту. До складу комісії входять науковий керівник аспіранта, викладач, який проводив поточний або підсумковий контроль, Голова ради молодих вчених, завідувач відділу, в якому здійснюється написання дисертації, представник адміністрації Інституту, представник органу самоврядування (профспілки) та кілька провідних учених Інституту.

6.4. Протягом 5 робочих днів з дня створення комісії вона призначає день і час розгляду виявленого факту порушення академічної доброчесності та повідомляє наукового, науково-педагогічного працівника або здобувача освіти про час, місце та процедуру встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення його до академічної відповідальності.

6.5. Розгляд факту порушення академічної доброчесності відбувається не пізніше ніж 30 днів з дня виявлення такого факту в присутності особи, щодо якої виявлено факт порушення норм академічної доброчесності.

6.6. У разі неявки здобувача освіти на засідання комісії з розгляду факту порушення академічної доброчесності з поважних причин повторний розгляд призначається за узгодженням з особою, щодо якої виявлено факт порушення норм академічної доброчесності, але не пізніше, ніж за 30 днів після першого засідання комісії.

6.7. У разі неявки особи, щодо якої виявлено факт порушення норм академічної доброчесності, на засідання комісії з розгляду факту порушення академічної доброчесності без пред'явлення документів, що засвідчують поважні причини відсутності порушника, не пізніше дня засідання комісії, такий розгляд здійснюється без присутності цієї особи, а рішення комісії визнається чинним. Особі, щодо якої виявлено факт порушення норм академічної доброчесності, повідомляється про прийняте рішення.

6.8. Комісія з розгляду факту порушення академічної доброчесності на своєму засіданні виносить рішення про наявність чи відсутність факту порушення академічної доброчесності та визначає форму академічної відповідальності, до якої має бути притягнена особа, винна в такому порушенні. Рішення комісії є обов'язковим для інших структурних підрозділів Інституту.

6.9. У разі прийняття комісією рішення про такі види академічної відповідальності, як відмова у призначенні академічної стипендії та відрахування здобувача вищої освіти третього рівня з аспірантури Інституту, дирекцією Інституту готуються та видаються відповідні документи у термін, не пізніше 10 днів після ухвалення такого рішення.

6.10. Рішення щодо встановлених фактів порушень академічної доброчесності та притягнення до академічної відповідальності, які набрали чинності, оприлюднюються у загальнодоступних джерелах – на сайті Інституту.

6.11. Подання апеляції особою, щодо якої за висновком комісії встановлено факт порушення академічної доброчесності, зупиняє оприлюднення інформації про це в загальнодоступних джерелах на час до розгляду такої апеляції та винесення рішення щодо неї Вченою радою Інституту.

7. Порядок подання апеляції на рішення про порушення академічної доброчесності та її розгляд

7.1. Кожна особа, стосовно якої з'ясовується питання про порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

- ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;
- особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;
- знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності;
- оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції.

7.2. У разі незгоди з висновком комісії з розгляду факту порушення академічної доброчесності особа, відносно якої розглядалося питання щодо порушення академічної доброчесності, має право оскаржити рішення комісії про притягнення до академічної відповідальності.

7.3. Апеляція подається особою, відносно якої розглядається питання про порушення академічної доброчесності, до Вченої ради Інституту в триденний термін після дати отримання висновку щодо допущеної академічної недоброчесності.

7.4. В апеляції учасник освітньо-наукового процесу зазначає:

- персональну інформацію заявника (ПІБ, контактний телефон, електронна адреса, назва структурного підрозділу, посада або рік навчання) та викладає суть питання;
- рішення, що оскаржується;
- пояснення того, в чому, за його баченням, полягає неправомірність рішення та обґрунтування заперечень;
- опис матеріалів та документів, які додаються за потреби.

7.5. Апеляція розглядається Вченою радою Інституту протягом місяця з дня її надходження. За результатами розгляду апеляції особи, відносно якої розглядалося питання щодо порушення академічної доброчесності, формується відповідний висновок.

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ
науково-педагогічного, наукового працівника
Інституту газу НАН України»

Я, що нижче підписався (лась), як член академічної спільноти Інституту,

ЗАЯВЛЯЮ, що буду здійснювати власну освітньо-наукову, наукову, творчу діяльність, дотримуючись місії, цінностей, корпоративної культури Інституту, найвищих моральних і правових норм академічної доброчесної поведінки, керуючись законодавством України, етичними вимогами до професійної та наукової діяльності.

ЗОБОВ'ЯЗУЮСЬ:

- З повагою та толерантністю ставитися до всіх членів академічної спільноти Інституту.
- Не допускати поведінку, що ставить під сумнів чесність та сумлінність моєї роботи і завдає шкоди колегам та репутації Інституту.
- Запобігати та протидіяти проявам порушення академічної доброчесності представниками колективу Інституту.
- Не надавати неправомірну допомогу в професійній та науковій діяльності.
- Використовувати лише достовірні джерела інформації, не вдаватися до фальсифікації чи фабрикивання даних.
- Не плагіювати (у т.ч., не використовувати ідеї, твердження, відомості, тексти тощо без посилання на джерела) у своїх письмових текстах.
- Не користуватися неправомірною вигодою, не вимагати і не брати хабарів.

УСВІДОМЛЮЮ,

що в разі порушення мною цієї Декларації нестиму відповідальність перед академічною спільнотою Інституту згідно із загальнолюдськими нормами моралі та законодавства України.

ПІБ (повністю)

Відділ

Посада

Науковий ступінь

Вчене звання

Дата _____

Підпис _____

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ здобувача вищої освіти третього рівня (аспіранта) Інституту газу НАН України»

Я, _____ ,
ПІБ (повністю)

як член академічної спільноти Інституту, підписуючи цей документ,

ЗАЯВЛЯЮ, що буду здійснювати власну освітню, наукову, творчу діяльність, дотримуючись місії, цінностей, корпоративної культури Інституту, найвищих моральних і правових норм академічної доброчесної поведінки, керуючись загальнолюдськими нормами людяності й моралі, нормами законодавства України, етичними вимогами до професійної, освітньої та наукової діяльності.

ЗОБОВ'ЯЗУЮСЬ:

- З повагою та толерантністю ставитися до всіх членів академічної спільноти Інституту.
- Не брати участь у діяльності, яка пов'язана з нечесністю (не підроблювати та не використовувати підроблених документів, що стосуються навчання; не списувати та не використовувати шпаргалки чи інші підказки під час форм контролю).
- Не плагіювати (не використовувати ідеї, твердження, відомості, тексти тощо без посилання на джерела) у своїх письмових текстах.
- Не допускати поведінку, що ставить під сумнів чесність та сумлінність мого навчання.
- Не пропонувати та не надавати членам академічної спільноти Інституту неправомірну вигоду.

УСВІДОМЛЮЮ, що в разі порушення мною цієї Декларації нестиму відповідальність перед академічною спільнотою Інституту згідно із загальнолюдськими нормами моралі та законодавства України.

Відділ: _____

Курс / рік навчання: _____

Дата _____

Підпис _____